

Felcím: Sajtóapostolból apostolutód (13. rész)

Cím: Szelencsára még véletlenül se jöjjön!

Alcím: Szerdahelyi Csongor beszélgetése Huzsvár László (1931-2016) nyugalmazott nagybecskereki megyéspüspökkel 2012-ben

– Szentelése után milyen feladatot kapott püspökétől?

– Íratlan szabálynak tekintette Budanović püspök úr, hogy az újmisések első diszpozícióját az Apostolok oszlásának emléknapján, július 11-én postázza. Falunk plébánosa, Varbai Jenő címére érkezett a kinevezésem, amely Szelencsa községbe szólt. Erre legkevesbé számítottam. Egyetlen szlovák nyelvű plébánia az egyházmegyében. Főpásztorom döntésének indokául irántam való figyelmét tekinthettem, egészségi állapotomat tartotta szem előtt. Az történt ugyanis, hogy Szelencsa helyett otthon lehettem segédlelkész Horgoson, mert Káich Josip szelencsai plébános úrhoz intézett bemutatkozó levelemre a következő választ kaptam: „Főtisztelendő Áldozár Úr, megdöbbenve vettem tudomásul, hogy Önt küldi főpásztorunk falunkba kiségitőnek. Levelében engedélyt kért tőlem három hetes ivókúrára Roičon. Megnyugtatózására közlöm, hogy nyugodtan távozhat gyógykúrára. Utazzon bárhová, de nagyon kérem, hogy Szelencsára a későbbiek során véletlenül se jöjjön. Fogalmam sincs róla, gondolt-e arra a Főpásztor, hogy magamnak is alig van mit ennem, hogyan küldhet a nyakamra káplánt? Főtisztelendőségének gyógyulást kívánok.”

– Hát ez nem túl kedves fogadtatás.

– Hadd mondjam el, hogy Káich plébános urat 1898-ban szentelték pappá és küldték plébániai kormányzónak Bácsújfalura, ami Szelencsa magyar elnevezése. Késői öregkorban hunyt el 1962-ben. Plébánosként ötvenhat évig gondozta híveit ugyanabban a faluban, akik nagylelkűen ellátták. A felesleget szomszédos falvak piacain kellett a kedves öregúrnak értékesíteni. Faluja főutcájának egyik oldalán laktak katolikus szlovák hívei, másik oldalán az evangélikusok. Evangélikus lelkipásztor testvérével éberem örködtek, hogy híveiket szigorúan távol tartsák egymástól.

Közcím: Topolyán befogadtak, de a megtorlás időszaka...

– Minden kezdet nehéz. Remélem, nem szegte kedvét, hogy az idős plébános, fittyet hányva a püspöki rendelkezésre, kikoszarazta önt? Püspöke mit szolt a történetekhez, megghiúsult diszponálása után?

– Először is az orvosi rendelkezést szem előtt tartva elmentem Roičra édesanyám kíséretében, és hősiesen ittam a gyógyvizet négy hétig. Háromféle gyógyforrásból naponta hét litert kellett fogyasztanom. Három egymást követő év során meg kellett ismételnem a kúrát. Hazatérve tájékoztattam az ordináriust, hogy Káich plébános nem fogadott el. A püspök úr szokásos mozdulatával vakart egyet a fején. Menjen haza édesanyjához, mondta, szégyellem, hogy nincs módomban hirtelenében hova irányítani. Édesanyám örömeire kikötöttem a szülőfalumban. Eltelt két–három hét, és új dispoziációt kaptam, ami Topolyára szólt. Új principálisom, Móricz Vince keménykötésű ember volt, a szíve azonban aranyból. Híveit nagy odaadással gondozta, velem szemben is igen határozott volt. Hálásan köszönöm Istennek, hogy egyéniségének a nyitottságával megnyert magának. A következő év márciusáig segítettem őt. Móricz Vince káplánként Topolyán élte át az ún. megtorlási időszakot. Plébánosát Barsi Vikornak hívták. 1944 őszén mindkettőjüket kilakoltatták a plébániaépületből. Egy Auschwitzból visszatért zsidó orvos felajánlotta a maga lakásának a felét a két katolikus pap számára. Konyhájukról is gondoskodott. A hatóságok később engedélyezték, hogy a korábbi kántorlakás felét használatba vegye a plébánia. Két kis szobában laktunk Móricz plébánossal, az enyém az iroda volt, a plébánosé az utcai szoba. Az anyakönyv állványa alatti heverőn éjszakáztam, miközben a kántorház másik felét a katonaság egyik altisztje használta. Éppen áthelyezték őt, így ideiglenesen üres volt ez a lakásrész. A katonai helyőrség nagy piros viaszpecsétet helyezett e lakásrész ajtajára, és keményhangú figyelmeztetés függött az ajtón, hogy a különben egyházi tulajdonban hagyott részbe beköltözni tilos. Naponta háromtagú járőr osztaggal őriztette a helyőrség a lakásrész sérthetlenségét. Móricz plébános kezében ott volt a Néphatóság engedélye, mely szerint a kétemeletes plébánia helyett a kántorlakás marad egyházi használatban. Egyik nap a plébános közölte, hogy kalapáccsal leverjük a pecséttel ellátott zárat. A következő napon a járőrök felelősségre vontak bennünket. Móricz plébános a kezembe nyomott egy fényképezőgépet, megtanított kattintgatni és kijelentette, hogy míg ő a katonákkal közli birtokbavételi elhatározásunkat, tegyék úgy, mintha a szóváltást fényképezném. Az volt a terve, hogy amennyiben a járőrségi altiszt erőszakkal ismét lepecsételni kívánná a lakásrészt, eléje áll és távozásra szólítja fel. Egyik oldalon reverendás plébános, másikon a géppisztolyos altiszt, egyikük is, másikuk is kiáltozta a maga véleményét. A plébános közölte az altiszttel, hogy az erőszak alkalmazásáról tanúskodó felvételt személyesen nyújtja át Belgrádban az elnöki kabinet panaszirodáján. Erre az altiszt hátraarcot vezényelt, közben keservesen káromkodott, és a járőrök eltávoztak. Többé senki sem zavart bennünket az épületrészben.

– **Milyen település volt Topolya?**

– Az ittenieknek is sok fájdalunk volt. 1944 őszén Topolyán is, ahogy szerte Bácskában, sokakat kivégeztek „háborús bűnösként”. A gyász Topolyán is felélénkítette a magyar hívek vallásosságát. Első péntekük előtt havonta hétszáz–nyolcszáz gyónó várakozott gyóntatószékeink előtt. Az iskolai hitoktatás beszüntetésére válaszul hetente kilencszáz–ezer gyermeket a sekrestyében oktattunk. Segítségünkre voltak a Miasszonyunkról nevezett bácskai nővérek. Karizmájuk csodálatos volt. Még én is sokat tanultam Lukrécia nővértől, aki az iskolai tanításban még nem részesülő legkisebbeket oktatta.

Közcím: A szabadkai püspök titkárának választott

– **Nem sokáig volt topolyai segédlelkész.**

– A márciusban elhunyt Budanović püspök úr halála után az addigi segédpüspök, Zvekanović Mátyás vette át az egyházmegye vezetését apostoli kormányzóként. Ő először Topolyáról Adorjánra küldött a nagyheti szertartások végzésére az ott lekipásztor nélkül maradt hívek örömeire. Élmény volt számomra a hívek felkészítése a húsvéti ünnepekre. Alig néhány nappal később a püspök úr áthelyezett maga mellé Szabadkára *ad personam datus* titkárként, egyben kinevezett főtemplomi segédlelkésznek és a városhoz közeli Kelebán plébániai vikáriusnak.

– **Bekerült az aulába, és így belekóstolhatott az egyházkormányzásba. Néhány évtized múlva, püspökként bizonyára jól jöttek az itt szerzett tapasztalatok. Megismerhette az egyházmegye papjait, amire a zágrábi tanulmányi évek során nemigen volt lehetősége.**

– Több mint négy évig voltam közvetlen munkatársa a püspöknek, így volt időm megismerni az egyházmegyében folyó lekipásztori munkát és az aulai feladatokat. A paptestvérek, akik nagyszerű és minden téren helytálló szőlőmunkások voltak, megtanítottak vállvetve és szeretettel dolgozni a hívek lelki javára. Zvekanović püspök kormányzása első évében rögtön népmissziókat szervezett Szabadka kül- és belvárosa lelki életének előmozdítására. Nagyszerű volt nyakig belemerülni ebbe a sajátos feladatkörbe.

– **Napjainkban alig ismert a népmisszió fogalma.**

– A népmisszió sajátos feladat volt az egyházmegyékben. A helyi plébános nyolc napra minél ismeretlenebb helyről érkező lekipásztorokat hívott meg, elsősorban szerzeteseket. Bácskában a zombori karmelitákon és a szabadkai, újvidéki valamint a bácsi ferenceseken kívül nem voltak szerzeteseink. A főpásztor Csipak Ferenc apostoli protonotáriust bízta meg a szervezéssel, aki „sárga csőrű” paptestvéreként engem választott

maga mellé munkatársának e kettős feladatkör megvalósítására, mert híveink részben magyarok, részben bunyevác horvátok voltak. Horvátajkú szerzeteseket könnyűszerrel hívhattunk Zágrábból, magyarokat külföldről kellett verbuválnunk. A tartományi vallásügyi bizottságtól kértünk kihallgatást Újvidéken, hogy engedélyezzék számunkra külföldi magyar papok meghívását e misszióhoz. A bizottság akkori elnöke, bizonyos Guconja úr volt, eredeti foglalkozását tekintve orvos. Már fiatal korában szimpatizált a partizánokkal. Ezért választották bizalmi feladatra. Fogadott bennünket, elnök úrnak szólítottuk, amit rögtön kijavított *elnök néptársra*. A jugoszláviai magyar közéleti szótár nem ismerte az elvtárs megszólítást. Már bevezetőnkben jeleztük, hogy kérelmünk nem mindennapi. „Mi lenne az?” – kérdezte-. „Népmissziókat kívánunk szervezni, ehhez magyarul tudó szerzetesekre van szükségünk, akiket külföldről hívnánk meg.” Kihangsúlyoztuk, hogy horvát szerzeteseket a jugoszláv belföldön is bőven találunk. Az elnök néptárs elgondolkodott, köhintett jó néhányat, majd ezt mondta: „Tudják mit? Csinálják!” Egyet azonban kikötött: a Nyugatról hívott szerzetespapok között nem lehet 56-os, vagyis olyan, aki a forradalom leverése után hagyta el Magyarországot.

– **Úgy tűnik, engedékeny partizán volt.**

– Megkaptuk az engedélyt. Kértünk róla írásbeli végzést is, de nem adott.

„Hivatkozzanak csak rám, s arra, hogy nálam voltak.” Az akkori kormányzati megnyilvánulások sajtóosan elkerülték, hogy döntésükről írásbeli végzést állítsanak ki. Diadalittas hangulatban közöltük Zvekanović püspök úrral, hogy ügyünket problémamentesen zártuk.

Közcím: Missziók, külföldi papokkal

– **Kiket hívtak külföldről missziók tartására?**

– Elsősorban jezsuita atyákat, továbbá bencéseket, cisztercieket és ferenceseket, akik mellé egyházmegyes papokat kértünk fel kíséretre munkára. Közel 30 plébánián terveztünk népmissziót tartani. Mindegyiken – a két külföldi atyán kívül – nem helybeli, hanem más plébániáról való egyházmegyes pap segédkezett a missziós munkában. A népmissziók napirendje a következő volt: reggel 5 órától gyóntatás, 7 órakor az első előadás, utána szentmise, 10 órakor állapotbeli előadás, délután újabb előadás és gyónási alkalom. Külön a férfiakat, külön a nőket hívtuk meg alkalmas időpontra, életállapot szerint: családos férfiakat és nőket, özvegyeket és házasságban nem élőket, háziasszonyokat, főiskolásokat,

középiskolásokat. Némely helyen külön-külön a földműveseket, iparosokat és gyári munkásokat.

– **Milyen lehetőségei voltak a híveknek ilyen napi, illetve órarendi beosztásnak eleget tenni egy-egy missziós héten? Szabadságot vettek ki ezekre a napokra?**

– Híveink komoly hányada földműveléssel foglalkozott. Ezért a missziós hetet igyekeztünk olyan hetekre rögzíteni, amikor már szüneteltek a nagyobb mezei munkák, vagy még nem kezdődtek el. A munkahelyeken dolgozók esetében, akik nem tudtak a reggeli vagy a délelőtti előadásokon részt venni, ott voltak a délutáni vagy esti alkalmak. Az állapotbeli előadások ismétlődtek, a délelőttiakat délutáni időpontokban is megtartották az előadók. Az ún. missziós atyák váltották egymást, többször az egymáshoz közel eső plébániákon is folyt a munka, megfelelő időpontok rögzítésével. A missziós napokat megelőzően hónapokig minden vasárnapi szentmise előtt vagy után imádkoztak a hívek az elkövetkező misszió sikeréért. Így kellően ráhangolódtak. A szerzetes missziós atyák és egyházmegyei segítők állandó gyónási és lelki beszélgetési lehetőséget biztosítottak a résztvevők számára. Ezek a hetek lelki mélyszántást jelentettek az egyházközségek életében. A hívek érdeklődése olyannyira erős volt, hogy szabaddá tették magukat, munkahelyükön is szabadnapot kértek. A vállalatok, üzemek vezetői megértést tanúsítottak.

– **Az összes bácskai plébánián megrendezték a missziós napokat?**

– A népmissziókat különböző szakaszokban szervezte a papságunk. A 60-as évektől a 70-es évek közepéig megszakításokkal folytak. Két Jézus társasági atyát, Békési Istvánt és Bodai Jenőt láttuk vendégül Kanadából az említett missziós munkára. Elismerést és csodálatot érdemlő kitarással járták sorba a kijelölt helyeket. Különösen nagyszerűek voltak az ún. állapotbeli előadások. A főhangsúlyt a családi élettel kapcsolatos sajátos nehézségek feloldására helyezték. Zavartalanul folyó munkájukat egyik bánási plébános rosszul sikerült fogalmazása miatt kellett félbeszakítaniuk. Az illető atya felidézte az 1939-ben Bánágban tartott nagy missziót, amit erdélyi ferencesek végeztek: „Ahogyan egykor a radnai ferences barátok igyekeztek falunkban megújítani vallási életünket, most újból minden úgy lesz, mint akkor volt.” A hatóságok e megfogalmazásában rosszakaratúan revizionizmust véltek felfedezni. Letartóztatták őt és egy hónapi elzárásra ítélték. Ugyancsak revizionizmus vádjával a már előbb említett két jezsuita atyát kiutasították az országból. Útleveleket elvették, helyette kiutazási kísérelőiratot nyomtak a kezükbe, azzal, hogy tizennyolc hónapon belül ne tegyék be a lábukat Jugoszláviába. Ekkor a népmissziók két évre megszakadtak. Ezt követően érdeklődésünkre a belügyi hatóságok ismét *szívesen látták* az országban az említetteket, akik örömmel folytatták félbeszakadt munkájukat.

– **A népmissziók bizonyos szép eredményekhez vezettek Délvidéken.**

– A kényszerszünetet is beleértve mintegy hét éven át folyhatott a népmissziós kezdeményezésünk, melynek eredményeként lelki megújítást éltek át bácskai és bánási plébániáink hívei. Ez az az időszak, amikor a parasztembereket beszolgáltatásokkal kínozták, bajszukat tépdesték, éjszakánként huszonötöt vertek az ülepükre, hogy belépjenek a szövetkezetekbe. E szomorú események is segítettek a népmissziós előadások eredményességét. Ez a kollektivizálási láz Jugoszláviában nem sokáig tartott. A megalakult mezőgazdasági szövetkezetek hamarosan megszűntek, és ismét békében hagyták a kis- és középparaszti gazdaságokat. Nem felesleges megemlíteni, hogy hívő közösségeink négyötöde ezekben az években még földműves volt.

(Folytatjuk)

Képaláírás:

H_1_13resz: Titkárként a főpásztor, Zvekanović Mátyás püspök atya oldalán